

Раєцька Людмила Василівна, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінально-правових дисциплін факультету № 2 Національної академії внутрішніх справ

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Політика є однією з найбільш корумпованих сфер в світі.

Політична корупція – це діяння посадової особи держави, яка незаконно й неправомірно використовує свій державний статус для отримання переваг (соціальних, політичних, економічних тощо) для себе або інших осіб у корисливих цілях. Для політичної корупції характерне прагнення її суб'єктів до нарощування свого владного потенціалу, часто без явної матеріальної вигоди.

Величезний вплив на розвиток негативних корупційних тенденцій надає бізнес. У політичних науках корупційні стратегії бізнесу в політичній сфері називають «політичним підприємництвом»

Виділяють два способи «політичного підприємництва» бізнесу:

1) ринкова стратегія – в даному випадку влада розглядається як товар (послуга), яка може бути куплена різними економічними суб'єктами. Ринкова стратегія полягає в систематичному і сталому незаконному придбанні бізнесом послуг влади, що надаються в тіньовому режимі (наприклад, хабарництво);

2) інвестиційна стратегія – лобювання призначення на керівну посаду в структурі виконавчої влади, тобто купівля місця у владній ієрархії:

– проведення «свого» кандидата до перемоги на виборах (купівля місць у партійних списках);

– купівля та фінансування діяльності політичних партій.

Можна виокремити декілька основних специфічних рис політичної корупції:

– владно-управлінський характер (присутність мотиву зміцнення влади, боротьби за владу або вплив на прийняття політичних рішень)

– наявність високого суспільного статусу (посади) хоча б у одного із суб'єктів відносин

– зловживання посадовим (публічним) становищем в особистих або групових цілях

– політична корупція обертається у надто високих політичних колах, щоб стати елементом повсякденного практичного досвіду переважної більшості громадян, що посилює її латентність;

– далеко не завжди політична корупція має чітко виражене матеріальне втілення (у вигляді конкретного грошового еквіваленту, або в обсязі певних послуг, які надаються);

– на відміну від «звичайної», політична корупція майже легітимна як в оцінках громадської думки, так і в політичних колах. Справа в тому, що у контексті досить поширеного розуміння політики як «брудної справи», громадськість сприймає політичну корупцію як невід'ємну складову цього бруду і далеко не завжди ставиться до неї як до суспільно шкідливого явища. Серед політиків легітимність політичної корупції базується насамперед через її сприйняття як органічної частини політичного менеджменту і політичних технологій.

Одним із чинників корупції є відсутність політичних реформ та їх хибна ідеологія. По-перше, потрібні країні реформи системно не проводяться. По-друге, здійснювані епізодично та вибірково зміни в цій сфері не є суспільно вмотивованими та зорієнтованими – вони мають переважно суб'єктивну мотивацію і спрямовані на задоволення особистих чи вузькопартійних інтересів головних політичних гравців (отримання державної влади, утримання її, збільшення владних повноважень, а також отримання різноманітної вигоди від перебування при владі – тобто, ці інтереси практично повністю збігаються з тими, що притаманні політичній корупції) [1].

Соціальні наслідки корупції:

– колосальні кошти проходять повз суспільного розвитку, загострюючи бюджетну кризу, знижуючи здатність влади вирішувати соціальні проблеми

– ускладнюється майнова нерівність, зростає соціальна поляризація

– дискредитується закон в суспільній свідомості

– посилюється соціальна напруженість.

Морально-культурні наслідки:

- знижується загальний рівень суспільної етики (зникають стимули для чесної роботи)
- моральний розклад посадових осіб і політиків
- перетворення свідомості індивідів з суспільно-корисної орієнтації в суспільно-шкідливу
- укорінення негативної ментальності
- загальне падіння моралі
- духовно-моральна криза
- соціальна аномія, соціальна фрустрація і егоїстичні тенденції

Політичні наслідки:

- падіння довіри до політичної влади, зростання її відчуження від суспільства (втрата легітимності)
- зниження престижу країни на міжнародній арені, збільшення загрози її економічної та політичної ізоляції
- розчарування громадян в цінностях демократії, в ефективності інститутів громадянського суспільства, політичної конкуренції
- руйнується правосвідомість, формується зневажливе ставлення до законодавства,
- корупція не дозволяє державі домогтися поставлених перед нею завдань.

Якщо ж говорити про основні засоби протидії політичній корупції на сучасному етапі розвитку країни, то вони зводяться насамперед до таких.

Перший – демократичні та чесні вибори, які забезпечують усвідомлене вільне волевиявлення та об'єктивне встановлення результатів голосування. Тільки президентські та парламентські вибори, проведені на демократичних і правових засадах із забезпеченням дійсного волевиявлення громадян і максимально об'єктивного фіксування його результатів, створять системні політичні і правові передумови зниження рівня політичної корупції і зміни характеру її проявів

Другий – відокремлення політики від бізнесу. Бізнес диктує політику, мотивує політиків, їх поведінку та рішення. Таким чином (у більшості випадків через різноманітні корупційні відносини) забезпечується перебування політиків на службі у приватного бізнесу, а не суспільства.

Третій – утвердження незалежного, компетентного та неупередженого суду. Такий суд є надзвичайно дієвим та ефективним антикорупційним інструментом, оскільки спроможний у правовий спосіб припинити конкретний прояв політичної корупції і поновити правопорядок у політичній сфері.

Четвертий – запровадження дієвого громадського контролю над діяльністю політичних суб'єктів і забезпечення політичної та правової відповідальності за їх антисуспільні, аморальні і протизаконні дії та рішення. Це, зокрема, передбачає створення передумов для існування незалежних та об'єктивних ЗМІ, а також дієвої правоохоронної системи.

П'ятий – посилення морально-психологічного імунітету суспільства до корупції та антикорупційної мотивації громадян.

Таким чином, боротьба з політичною корупцією має проводитись помірковано та послідовно, оскільки такі дії є необхідними для становлення демократії, розвитку громадянського суспільства та ефективного виконання державою своїх функцій в цілому.

Список використаних джерел

1. Мельник М. Політична корупція: сутність, чинники, засоби протидії <http://www.razumkov.org.ua> /Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/files/category_journal/NSD111_ukr_5.pdf.